

feedback

Nieuwsbrief van het Productschap Diervoeder - november 2004

“In de keten samen voor kwaliteit zorgen”

Kwaliteit vereist samenwerking in de keten en die is er nog niet genoeg binnen de dierlijke sector. Dit vindt varkenshouder en PDV-bestuurslid Jan Scholtens.

Jan Scholtens houdt 400 varkens en vertegenwoordigt namens LTO-Nederland de varkenshouderij in het bestuur van het Productschap Diervoeder (PDV). Hij besteedt binnen zijn bedrijf veel aandacht aan kwaliteitsborging. “Ik probeer de kwaliteit van het voer zo optimaal mogelijk te krijgen. Door silo's zoveel mogelijk leeg te draaien en schoon te blazen voordat er nieuw voer inkomt, voorkom je dat zich restvoer opbouwt. Ook worden de bakken met voer altijd goed leeggemaakt. Daarmee voorkom je bacterie- en toxinevorming. We moeten als sector steeds meer garanties afgeven aan onze afnemers. Door de koppeling van IKB en GMP+ kunnen we dat gelukkig. Voedselveiligheid is bij beide namelijk speerpunt.”

Onwetendheid

Een goed product waarborgen doe je echter niet alleen, volgens Scholtens. “Je ziet nu veel dat iedereen onafhankelijk kijkt hoe hij zijn eigen onderdeel moet borgen. We zouden dat als keten moeten doen. Ketensamenwerking moet bij alle partijen tussen de oren komen te zitten. De voedselveiligheid moet op en top gegarandeerd zijn en dat kan alleen als de hele keten kwali-

teit nastreeft en daar onderling afspraken over maakt. Grotere mengvoederfabrikanten zijn al bezig met het maken en aanscherpen van leveringsvoorwaarden voor de aanvoer van grondstoffen bijvoorbeeld. Maar ook binnen kleinere bedrijven is het belang om samen te werken doorgedrongen.” Het PDV kan het belang om samen te werken stimuleren door voorlichting te geven en met de sector in discussie te gaan over de toekomst. Scholtens: “Die discussie mis ik. We zijn nog te weinig bezig met waar we willen staan over een paar jaar en welke stappen daarvoor gezet moeten worden. Mensen staan ook nog te weinig open voor nieuwe ideeën. Door angst, maar vaak ook door onwetendheid. Als je niet weet waar je naartoe wilt, heb je geen zekerheid. Daardoor gaat men toch vaak in de remmen hangen. Als je een duidelijke gezamenlijke visie hebt, kan iedereen daar naartoe groeien. Dan kunnen we met minimale kosten de hoogst mogelijke kwaliteitsgaranties in gaan bouwen.”

Kracht

Betere ketensamenwerking houdt volgens Scholtens niet op bij de voordeur van productschappen. “Er zou wat

Jan Scholtens

mij betreft één dierlijk en één plantaardig productschap kunnen komen. Er is veel overlap tussen bestaande productschappen. De sector krimpt en dus moet het geld door steeds minder ondernemers opgebracht worden. Efficiëntie is dus belangrijk. Internationaal wordt er al behoorlijk samengewerkt. Verder doen wereldwijd meer dan 4.900 bedrijfslocaties mee aan GMP+. Daaraan zie je dat er internationaal belang gehecht wordt aan kwaliteitsbewaking. En het geeft de kwaliteit van GMP+ aan. Een teken dat het productschap en andere organisaties goed werk geleverd hebben. Dat moet ook de kracht zijn en blijven van de productschappen: opkomen voor het algemeen belang en daardoor onder andere voedselveiligheid waarborgen.”

Databank ongewenste stoffen online

Sinds kort is de Databank Ongewenste Stoffen en Producten (DOS) online te raadplegen. Hierdoor kunnen bedrijven die gegevens voor de databank aanleveren sneller en makkelijker resultaten bekijken. In de databank staan resultaten van monitoringsprogramma's die op veel plaatsen in de diervoederketen worden uitgevoerd, zoals van salmonella of mycotoxinen. De databank geeft deelnemende bedrijven meer inzicht in de actuele stand van zaken en de kans om bedrijfseigen monitoringsprogramma's aan te passen op basis van de databankgegevens.

Meer informatie over de databank en deelname daaraan is te vinden op de PDV-site (www.pdv.nl) onder 'kwaliteit', 'ongewenste stoffen en producten'.

Foeragehandel wil praktischer GMP+

De foeragehandel maakt deel uit van de diervoedersector, dus geldt het GMP+-systeem ook voor deze branche. Volgens foeragehandelaar Willem Kooter heeft dit kwaliteitsborgings-systeem zeker meerwaarde. Maar de werkbaarheid ervan is volgens hem voor verbetering vatbaar.

Kooter vroeg in januari 2000 GMP-certificatie aan voor zijn bedrijf in Hazerswoude-dorp. Sinds november 2003 is hij GMP+-gecertificeerd. Kooter: "Ik heb destijds niet meteen een certificaat aangevraagd. Ik wilde eerst kijken wat collega-handelaren deden. Bovendien aarzelde ik over deelname aangezien ik handel in producten die niet veel risico's met zich meebrengen. Ik lever hooi en stro aan maneges, bollenvelden, de huisdierenmarkt, de champignonindustrie en aan veehouders. De GMP+-regels zijn voor mijn gevoel vooral van toepassing op de mengvoederindustrie."

Zorgvuldiger

Toch vroeg Kooter GMP-certificatie aan. "Veehouders nemen bijna alleen af van GMP+-gecertificeerde handelaren. Geen GMP+ betekent niet leveren. Met GMP+ stel ik de toekomst van mijn bedrijf veilig en denk ik systematischer na over kwaliteitsborging. Ik heb zeven medewerkers, zes daarvan zijn chauffeur. Ik merk dat zij nu veel bewuster met hun werk bezig zijn. Ze noteren alle productgegevens en weten waarop ze moeten letten en wat gecontroleerd moet worden. Weersomstandigheden hebben veel invloed op stro en hooi. Het moet op kleur zijn. Er kan kleur- en geurverschil zijn, maar dat hoeft niet te betekenen dat het product slecht is. Dankzij interne GMP+-bijeenkomsten weten de chauffeurs dat. Zelf let ik ook meer op wat ik inkoop en ga ik bewust meer op pad om producten te bekijken. Het levert meer papierwerk op, maar iedereen weet nu bijvoorbeeld wel wat het vochtgehalte mag zijn in balen stro. Aan de leveranciers merk ik ook dat ze zorgvuldiger zijn geworden. Ze moeten nu tekenen voor hun product, instaan voor de kwaliteit ervan. Die garantie biedt mij zekerheid over wat ik in huis haal."

Monstername

In 2003 kwam GMP+ voor de foeragehandel en werd de kwaliteitsborging met HACCP aangescherpt. Kooter: "Risicoanalyses en bemonstering kwamen er toen bij. Dat is prima, maar regels zijn niet werkbaar als ze te strak

zijn. GMP+ zou praktijkgericht kunnen zijn. Ik kan niet elke baal stro uit Frankrijk of Duitsland controleren, dat kost te veel tijd. Het is handiger te controleren via systematische bemonstering. Foerageproducten hebben nog nooit problemen opgeleverd en

worden vrijwel nooit gemengd met andere producten. Dat vraagt om eenvoudiger GMP+-regels. Meer vertrouwen op monstername dan op papieren verklaringen bijvoorbeeld. We moeten zeker aantonen dat we handelen in een goed product, maar dat hoeven we niet te overdrijven. Via onze branchevereniging Hisfa zijn we met het Productschap Diervoeder in gesprek voor praktijkgerichte plannen en regels. We krijgen daar gelukkig ruimte voor. Dat is een goede zaak. Het komt de werkbaarheid van GMP+ en dus de kwaliteitsborging ten goede."

Willem Kooter

Reststoffen

Hergebruik van reststoffen in veevoer heeft grote voordelen voor milieu en economie. Maar ook risico's. Sinds 1997 heeft Nederland gemiddeld elke twee jaar een affaire met veevoer gekend. Het betrof verontreinigingen met dioxine (3x), prionen (BSE), nitrofen en MPA. Meestal waren die stoffen via reststoffen in het voer terechtgekomen. Ook de MKZ-crisis is veroorzaakt door reststoffen. Het virus was namelijk de Europese veehouderij binnengekomen via een varkensbedrijf bij Newcastle, dat afval uit de vliegtuigcatering aan de dieren had gevoerd. Maar ook kleine incidenten kunnen grote economische en imago-schade teweegbrengen. Geen wonder dat reststoffen een slechte naam hebben gekregen. Geen wonder ook dat de Tweede Kamer en de VWA onderzoek naar de veevoederproblematiek hebben verricht. Conclusie van die onderzoeken is dat de sector al veel aan verbetering heeft gedaan, maar ook nog veel moet doen. Dat is ook één van de conclusies van een onderzoek dat bureau SARNED heeft verricht in opdracht van de Stuurgroep Technology Assessment (met excuus voor het Engels). Dit is een onafhankelijk advieslichaam van het ministerie van LNV.

Mede op basis van dat onderzoek heeft de Stuurgroep een advies aan minister Veerman uitgebracht. Van de 20 deeladviezen noem ik hier de zes meest saillante:*

- 1. Voer een rode en een groene lijst in van veevoergrondstoffen.*
- 2. Beperk het aantal bedrijven dat veevoergrondstoffen mag mengen.*
- 3. Ontwikkel GMP+ verder in de richting die TrusQ al is ingeslagen.*
- 4. Verleen niet alleen certificaten aan bedrijven, maar ook aan ketens in de veevoersector. (Minister Veerman heeft in een reactie al laten weten dat hij dat wil bevorderen.)*
- 5. Geef een actievere rol aan de verwerkende industrie: vlees en zuivel. Zij zouden in hun leveringsvoorwaarden moeten opnemen dat de veehouder zijn voer betreft van een gecertificeerd bedrijf.*

Hoogwaardige grondstof is geen afval

Bierbostel van brouwerijen, bietenpulp van suikerfabrieken en aardappelstoomschillen van de patat- en chipsindustrie. Het zijn slechts enkele producten van de levensmiddelenindustrie die als hoogwaardige grondstof hun bestemming vinden in de diervoedersector. Formeel kunnen deze producten echter als afval bestempeld worden. Advies aan de minister van LNV moet dit tegengaan.

Het is voor diervoederproducenten belangrijk dat hoogwaardige grondstoffen niet als afvalstoffen beschouwd worden. Gebeurt dat wel, dan moeten producenten zich verplicht melden als afvalverwerker bij de milieuoverheid. Dit brengt ongewenste administratieve lasten met zich mee. Diervoederbedrijven krijgen dan te maken met twee toezichhoudende instanties op hetzelfde gebied, zowel milieu- als diervoederinspecties. Bovendien doet de term afvalstof het imago van de producenten ook geen goed. Producten zijn ineens afvalstoffen en daardoor minder aantrekkelijk voor afnemers in binnen- en buitenland, wat economische schade kan opleveren voor de sector. Overheid en diervoedersector brengen momenteel knelpunten en oplossingen in kaart. Daar wordt een gezamenlijke advies-rapportage van gemaakt die aangeboden wordt aan de minister van Landbouw. De verwachting is dat de rapportage in november gereed is. Dan wordt ook duidelijk welke definitie voortaan gehanteerd gaat worden.

Bietenpulp

Beter welzijnsvoer voor fokzeugen

Vleesvarkens groeien steeds harder omdat ze geselecteerd worden op groeisnelheid. Daarbij is een hoge vrijwillige voeropname belangrijk. Fokzeugen neigen echter ook tot veel voer opnemen. Nadelig, aangezien dat leidt tot vervetting en minder goede reproductieresultaten. Beperkt voeren levert echter welzijnsproblemen op. Onderzoek bracht de oplossing.

Als fokzeugen net zoveel zouden eten als ze wilden, werden ze veel te vet. Een gevolg is dan dat ze slecht of niet

meer drachtig worden. Om dit te voorkomen worden de varkens beperkt gevoerd. Met als gevolg dat ze minder binnenkrijgen dan ze zouden willen en constant een hongergevoel hebben. Dit hongergevoel veroorzaakt stress en afwijkend gedrag, zoals looskauwen en stangbijten. Gedrag dat niet strookt met het gewenste dierenwelzijn waar ook de diervoedersector naar streeft. Mede op initiatief van het Productschap Diervoeder is daarom onderzocht hoe het voer zo kan worden samengesteld dat het hongergevoel wordt weggenomen, zonder dat de zeugen te vet worden. Vezelrijk voer zou de oplossing zijn. Sinds een paar jaar bestaat er een wettelijke verplichting om zeugen zonder biggen ook vezelrijk voer (ruwvoer) te geven. Bovendien werd vijf jaar geleden 'welzijnsvoer' ontwikkeld, voer met veel vezelrijke grondstoffen voor dragende zeugen.

Uit nader onderzoek bleek echter dat niet alle vezels het hongergevoel verminderden. Bij vezels die dit gevoel wel wegnemen, is vastgesteld dat deze door bacteriën in de dikke darm

afgebroken kunnen worden, kortom fermenteerbaar zijn. Dit inzicht maakt het mogelijk beter welzijnsvoer te maken: voer dat voldoet aan de nutritionele randvoorwaarden én het hongergevoel wegneemt. Zeugen krijgen een verzadigd gevoel en het afwijkende gedrag verdwijnt. Honger en stress verdwijnen dan en het welzijn van de zeug wordt sterk verbeterd. Veehouders die geïnteresseerd zijn in de aanschaf van welzijnsvoer kunnen terecht bij hun voerleverancier.

6. Maak prestaties inzake kwaliteit en veiligheid van veevoer transparant. Ontwikkel een puntensysteem op basis waarvan veevoerbedrijven en -ketens worden gescoord. Publiceer elk jaar een klassemment van meest en minst veilige leveranciers.

Zo'n systeem bevordert prestatieverbetering, prikkelt achterblijvers en beloont voorlopers. De marktwerking draait dan niet meer alleen om het goedkoopste, maar ook om het beste en veiligste voer. Niet dat we zo veevoeraffaires geheel kunnen uitbannen, maar we kunnen wel de omvang en de frequentie ervan stapsgewijs terugdringen. En dan kunnen we weer blij zijn met het hergebruik van reststoffen.

Wouter van der Weijden

Voorzitter Stuurgroep Technology Assessment

* Het rapport en het advies zijn te bestellen bij beadegroot@clm.nl

Op 5 oktober organiseerden het PDV en de Animal Sciences Group een themabijeenkomst over het welzijn van zeugen. Aan de orde kwamen onder andere de onderzoeksresultaten en de economische gevolgen van welzijnsvoer voor veehouders. Alle besproken onderwerpen zijn te vinden op www.pdv.nl, 'onderzoek', 'nieuws'.

Duidelijkheid over mycotoxinen

Sinds 1 september bestaat er duidelijkheid over toegestane hoeveelheden mycotoxinen in landbouwproducten. Op die datum zijn binnen de GMP-regeling zowel normen als analysemethoden vastgesteld voor het bepalen van de mycotoxinen DON, Zearalenon en Ochratoxine A.

Als veehouders van een buurman-akkerbouwer, mengvoederfabrikant of handelaar landbouwproducten kopen om te verwerken, kan dit tot problemen leiden. Er kunnen namelijk mycotoxinen voorkomen in de producten, zonder dat koper of verkoper het weet. Mycotoxinen zijn schimmels die ontstaan tijdens de teelt en schadelijke gifstoffen kunnen veroorzaken in

landbouwproducten. Als het product verwerkt wordt tot voer en daarna klachten bij het dier veroorzaakt, moet uitgezocht worden wat tot de problemen heeft geleid. Vroeger was dat lastig omdat er geen officiële normen voor mycotoxinen waren en er niet nauwkeurig gemeten kon worden. Sinds 1 september zijn er zowel normen als betrouwbare analysemethoden.

Het Productschap Diervoeder faciliteert met de GMP⁺-regeling een HACCP-waardige kwaliteitsborging van diervoeder in de keten van grondstof tot en met transport en veehouderij. Onafhankelijke instellingen voeren de controle en certificatie uit.

De normen en methoden zijn ontwikkeld nadat het bedrijfsleven in 2001 het Productschap Diervoeder verzocht te komen met normen en meettechnieken voor mycotoxinen. Het productschap bracht samen met de sector en experts de precieze werking van de gifstoffen en mogelijke analysemethoden in kaart. Dat leidde tot een rapport met de gevolgen van mycotoxinen, analysemethoden en voorstellen voor toegestane hoeveelheden. Daaruit blijkt dat mycotoxinen een gevaar zijn voor de volksgezondheid en nadelige gevolgen hebben voor de gezondheid van dieren.

Laboratoria

Begin dit jaar kwamen vervolgens betrouwbare analysemethoden beschikbaar, nadat zeven laboratoria hadden aangetoond de methoden te kunnen toepassen. Vanaf 1 september 2004 zijn de normen binnen GMP⁺ van kracht en is er een lijst vastgesteld met laboratoria die de analyses kunnen uitvoeren. Hiermee is de Nederlandse diervoedersector koploper binnen de EU wat betreft de aanpak van mycotoxinen. Het rapport met normen, analysemethoden en goedgekeurde laboratoria is te vinden op www.pdv.nl, onder 'kwaliteit', 'publicaties', 'Kwaliteitsreeks', 'Nr 96'.

Nieuwe GMP-standaard binnenvaart

Begin dit jaar is een nieuwe GMP-standaard vastgesteld voor het vervoeren van voedermiddelen, voormengsels en mengvoerders per binnenvaart. Nieuw aan de standaard is dat voortaan bevrachters in de binnenvaart en/of opdrachtgevers van binnenvaarttransport GMP-gecertificeerd moeten zijn. Onder opdrachtgevers verstaat het Productschap Diervoeder onder meer mengvoederbedrijven en handelsbedrijven die zelf de bevrachting uitvoeren. Vanaf 1 januari 2005 moeten bevrachters voor GMP-gecertificeerde ondernemingen voldoen aan de GMP-standaard. De opdrachtgevers zijn vanaf 1 maart 2005 verplicht om aan de standaard te voldoen. Het tijdspad is afgestemd met de Belgische beheerder van de GMP-regeling, Ovocom. Hierdoor loopt de invoering van GMP-certificatie in Nederland en België gelijk.

Feedback is een uitgave van het Productschap Diervoeder voor ondernemingen en organisaties in de keten van feed tot food.

Redactie: Productschap Diervoeder, PRLT food & agribusiness communicatie

Vormgeving: Vincent Schepman

Fotografie: CLM, Hans Dijkstra, Engel Lameijer, NFP, Productschap Diervoeder, Hans Sas

Druk: Joh. Enschedé Amsterdam

ISSN: 1572-5243

Productschap Diervoeder

Postbus 29739

2502 LS Den Haag

T +31(0)70 370 85 03

F +31(0)70 370 82 90

E pdv@hpa.agro.nl

www.pdv.nl